

Abonamentul:

Pe un an 8 coroane.
Pe jumătate de an 4 cor.

Pentru România și alte
țări străine pe an 10 cor.

Un număr singuratic
10 flieri.

PROGRESUL

Redacția și Admini-
strația Nr. 817.

—
Telefon Nr. 29.

—
Apare în fiecare
Sîmbătă.

—
Inserate după învoială.

—
Manuscripte nu se
înapoiază.

Religia și dogmele. *)

de Dr. M. Vladimirescu.

„Nimeni să nu cîrpiască cu-
pete dintr-o haină veche, cari
nu sînt... „Și nimeni să nu
tragă mustul prin țevi vechi, căci se
rup și se varsă vinul“... (Marcu
2: 21-26, Matei 9: 14-17, Luca 5:
33-38).

Am citit cu luare aminte articolul d-nului Dr. Nicolae Brînzeu din „Progresul“ și orei am meditat asupra lui, nu mi-a putut încapa sub câiță că mi-l-ar fi adresînd mie, dacă anume nu m'ar fi apostrofat. Declar aici că nu am nimic a face cu ideile și concepția despre lume pe care le combate în articolul d-sale. Însfîșit această confuzie a d-nului Dr. N. B. e de înțeles și de excuzat. Anume, scrisesem și eu pe vremuri un articol în „Progresul“ sub titlul „Creațiunea și evoluția“. Recunosc că pe atunci eram în expunerea ideilor încîtva influențat de „Enigmele lumii“ a lui Ernest Haeckel, ba socot a nu fi de prisos a aminti la acest loc, că în multe privințe, grație studiului îndelungat, mi-am schimbat părerile despre religie și ființa ei.

Pe atunci mi-au fost reflectat dd. Aurel Popovici și Dr. Nicolae Brînzeu, ear eu am grăbit a preda contrareflexiile mele la mîna directorului acestei reviste, cari, însă, — spre uimirea mea — nu s'au mai publicat... Pricina imi este și pînă astăzi necunoscută.**) Eram astfel înaintea cititorilor acestei reviste prezentat, împotriva voinții mele, ca unul care ori nu vrea, ori nu poate să răspundă. Procedura aceasta nu conglăsuște cu spiritul liberal al „Progresului“. Dacă mi-se publica replica atunci, putea fi acum d-nul Dr. Brînzeu cruțat a de mă identifica pedeantregul cu ideile lui Haeckel.

Atita pro domo.

Mărturisesc sincer, că *nicidecît nu mă identifice cu monismul lui Haeckel*, deși unele idei ale sale le recunosc de nimerite. De Haeckel, ca și de d-nul Brînzeu, mă desparte o lume întreagă. Haeckel se găsește la stînga extremă, cu o religie fără creștinism, chiar cu o religie fără religie, pînăcînd d-nul Dr. Brînzeu — la dreapta extremă, cu o religie a creștinismului ultramontan. Eu, însă, mă găsesc la mijloc între aceste două poluri adverse.

Însfîșit ad rem. Deciteori se scrie despre Haeckel, nu scapă a fi citat și „filozoful“ Paulsen. Asta o fac toți, deci și d-nul Dr. Brînzeu.

*) Opurî folosite: (MM) Die Mysterien des Mitra von Franz Cumont, deutsch v. Georg Gerich, Leipzig 1811; (Lgk) Lehrbuch der Kirchengeschichte v. I. M. Kurtz, Leipzig 1906; (WbR) Zur Weiterbildung der Religion, Vorträge v. Friedrich Delitzsch, Stuttgart 1908; (GvB) Hilfsbuch zum Verständnis der Bibel v. dr. Eugen Hühn, Tübingen 1904; (TnT) Der Text des neuen Testaments v. A. Pott, Leipzig 1906; (IIP) Ist Jesus eine historische Persönlichkeit v. Prof. dr. Gottlieb Klein, Tübingen 1910; (BR) Beiträge zur Weiterentwicklung der christl. Religion v. Prof. dr. A. Deissmann etc. München 1905; (MS) Monotheistische Strömungen innerhalb der babylonischen Religion v. dr. Alfred Jeremias, Leipzig 1904; (SchR) Systematische christl. Religion in der Kultur der Gegenwart I. IV. 2. Aufl. Berlin u. Leipzig 1909; (Sch) Die Selbstersetzung des Christentums und die Religion der Zukunft v. Eduard v. Hartmann III. A. Leipzig 1888; (Bnt) Babylonisches im neuen Testamente v. dr. Alfred Jeremias, Leipzig 1905; (ATAO) Das alte Testament im Lichte des alten Orients v. dr. Alfred Jeremias, Leipzig 1906 II. Aufl.; (HIP) Hat Jesus das Papsttum gestiftet? v. Prof. dr. Joseph Schnitzer (catolic) Augsburg 1910; (NB) Ninive und Babilon v. Prof. dr. E. Bezold, Leipzig 1909 (Celelalte opurî sînt citate în text)

**) N'am putut publica pe atunci replica d-lui Dr. Vladimirescu din simplul motiv, că o parte din publicul nostru cititor, neobiceiuit cu ideile mai avansate, se revoltase împotriva noastră, fără a fi în seamă vrednicia autorului și datorită noastră de a deschide coloanele orcării care își poate documenta ceiace are de zis. Eată de ce și articolul de față îl publicăm numai îngrădit de cuvenita rezervă, că noi la rîndul nostru nu ne putem nici deastădată întru toate identifica cu cele susținute de d-nul Dr. Vladimirescu. Red.

La aceasta, nu în interesul lui Haeckel, ci în interesul adevărului obiectiv, observ întăi, că Friedrich Paulsen nicidecît n'a fost și nici n'a vrut să fie „filozof“; el n'a lăsat în urma lui niciun sistem filozofic; e a fost, deci, numai profesor de filozofie la Berlin, și nimic mai mult. Însemnătatea și meritele lui aparțin mai mult pedagogiei decît filozofiei. A doilea, însuși Fr. Paulsen scrie despre „Enigmele lumii“ a lui Haeckel în opera sa „Philosophia militans“ (Berlin 1901) la pag. 187 înadevăr următoarele: „Am citit această carte plin de rușine“, etc. Pasagiul acesta îl citează cu sîrguință toți, deci și d-nul Dr. Brînzeu. Nimeni nu ne spune, însă, măcar o singură vorbă, ceiace nu s'ar fi cuvenit a rețea în interesul adevărului și în cinstea lui Paulsen, cum pe pagina următoare (188) același Paulsen declară liniștit în „adaos“, că *în prima furie* a scris aceste reflexii după citirea cărții lui Haeckel, și ulterior arată mai departe ceiace ar fi trebuit să constate pentru lămurirea și excuzarea lui Haeckel. Și mai zice despre Haeckel la pag. 125: „Nu m'am putut hotărî atît de ușor a pași împotriva unui om, care *înadevăr are merite*“. Și, vezi, asta sună altfel, nu-i așa?

Ș'acum întreb: de ce se poentează numai partea întăi și nu și cealaltă a aserțiunii lui Paulsen? Nu e asta tendință? E asta obiectivitate? Fără a umbla să scăpăm autoritatea lui Haeckel, vom arăta cum un asemenea procedeu întunecă adevărul. Să nu fiu judecat ca un supărăcios dornic de a avea dreptate. Pe st. d. Dr. Br. nu-l va surprinde, căci dumnealui știe prea bine, cum în orice ram de știință, trebuie să fim cu băgare de seamă la orice cuvînt, la orice silabă, chiar și la virgulă, avînd a examena și cîntări exact lucrurile.

Aici m'am oprit ceva prea mult, bănuind că, poate, ca mulți alții, nici d-nul Dr. Brînzeu n'a citit deloc „Philosophia militans“ a lui Fr. Paulsen, și totuși o citează, scriind și el ce scriu alții, cu drept ori fără drept, despre Haeckel. Cineva dacă a citat la timp și în loc potrivit critica prea aspră a lui Paulsen, alții cu sutele îi urmează eac'asa fără cap. Asta, însă, nu-i știință, ci numai o înșirare fără rost a slovelor pe hîrtie.

D-nul Dr. Brînzeu se provoacă la Fr. Paulsen. Bine! Pentru dumnealui acesta e o autoritate. Și pentru mine!.. Mă bucur că ne întîlnim barem în acest singur punct. Astfel mă provoc și eu la același Paulsen, resp. la aceiași „Philosophia militans“, la care se provoacă cu atîta mîngăiere și d-nul Dr. Brînzeu.

Fr. Paulsen zice aici la pag. 23: „Cred că numai a arăta cu degetul Spania și lumea spaniolă, unde catolicismul a avut prilej a-și dovedi neconturbat abilitatea de a zidi societatea și statul, e deajuns pentru a face pe acuzator să amuțiască plin de sfială. Și dacă nu i-ar ajunge această țeară clasică a absolutismului, domnia popilor și revoluțiile cronice, atunci să-și îndrepte privirea la celelalte două țări catolice, la Italia și Franța, cari pîn'acum încă nu s'au putut scutura de neputința politică ce și-au cîștigat-o în lunga stăpînire a absolutismului și a clericalismului“. Ear la pag. 25 zice: „dacă infalibilitatea papismului ar visa mai v'odată despre domnia obștească, lumea totuși n'ar mai apuca pe drumul Canossei, cum nici ideile popoarelor din Țările-de-jos nu s'ar mai putea înzăvori în sistemul tomistic.“

La pag. 43 zice: „Pasul cel mai necesar pentru *înălțarea omenirii este înlăturarea obsoletei credințe sionistice*“. Însfîșit la pag. 55 mai

*) Filozofia sîntului Toma din Aquin. Papa Leo XIII a recomandat cu insistență în enciclica sa „Aeterni patris“ din 4 August 1879 studiul filozofiei tomistice, ca și „via regia“ pentru institutele catolice.

zice: „Clima infalibilității nu e prielnică pentru cercetările științifice.“...

Cine vrea să știe și mai mult, să citiască opera lui Paulsen, și se va convinge încurînd despre ideile lui asupra stării de astăzi a religiei.

Întreb, deci, pe d-nul Dr. Brînzeu: consimte dumnealui cu această sentință a lui Paulsen? Cred că nu! Este d-sale autoritate Paulsen? Cred că nu! „Filozoful“ Paulsen e autoritate, și grăește adevărul... numai cînd e citat împotriva lui Haeckel. Ce zice la aceasta d-nul Dr. Brînzeu? Cum îi convine apărătorul său? Cred că deloc. Firește d-nul Dr. Br. nu s'a nădăit că invită ca mărturie pe un atît de primejdios dușman ca — Paulsen. Dacă îl citia cu nădejde, și-ar mai fi făcut socoata de a cita ca autoritate pe celce eată cum se răzvrătește împotriva sa. Altădată e bine să se citiască autorul care se citează. Căci o singură aserțiune a unui autor, și și aceasta scrisă *în prima furie*, nu ne îngăduie a ne croi judecata. Așa nu se face știință.

Eată cum prin Paulsen ajungem însfîșit la tema ecetui articol.

Pentru a nu fi bănuir de confesionalism, înainte de toate, cuprînzînd pe scurt părerile mele despre religie și dogme, declar de pe acum, că eu unul consider diferența dogmatică a celor două biserici surori — catolică și ortodoxă — atît de neînsemnată, încît pe amîndouă laolaltă le numesc „biserica mare“, și tot ceiace am zis și voi zice înainte, se refere la această „biserica mare“.

Stau pe temeiul solid al creștinismului; nu-i nesocotesc trecutul istoric și importanța culturală pentru progresul omenirii! Și prin aceasta mă deosebesc fundamental de monismul și vederile lui Haeckel. Aceasta însă nu înseamnă să cred și să primesc totul tot orbis, fără a examena, ce crede și învață biserica mare. Eu imi iau îndrăzneala a cerceta și supune critice și învățăturile ei. Aici mă deosebesc de vederile Dv., d-le Brînzeu!

Dv. împărțășiți, firește părerile bisericii mari. De aici vă și cunosc. Dv. nu puteți și nici că vă este îngăduit să aveți alte păreri. Dv. însă, nu-mi cunoașteți vederile mele despre lume. Părerile mele sînt libere, neatîrnătoare, la cari am ajuns, jertfindu-mi multe favoruri morale și materiale, jertfindu-mi chiar poziția socială-bisericască. Părerile mele despre lume, libere de prejudecată, se deosebesc diametral, atît de ale Dv. cît și de cele monistice. Și protestez cu toată energia de a fi identificat cu orcare dintre aceste contrapăreri.

Sînt deplin convins, nu-i vorba, că dogmele s'au zămislit în vremea istorică și s'au dezvoltat, ca orcare altă alcătuință omenească, în cursul și sub presiunea vremilor și a stărilor politice din vechime. Pe vremea lor și pentru straturile din cari au răsărit erau, firește, chiar și necesare. Dar e nenatural și fără înțeles a vroi să le mențin ca potrivite pentru toate vremile de apoi. Pentru noi ele sînt un copil străin, din părinți străini, din țară străină. Dar despre aceasta sînt cudesăvirșire pătruns, că pe Dv., dragă d-nule Brînzeu, n'o să vă pot convinge, și nici că încerc a vă abate dela părerile Dv. Acest lucru Dv. nu-l puteți și nici nu vă este permis să-l faceți. Căci dacă nu v'a putut clarifica și convinge literatura teol. obiectivă, la îndămina orcării cercetător și prietin al adevărului, e zadarnică și truda mea. Știu înfine că și punctul Dv. de vedere își are îndreptățirea, care vă conduce, însă, la detot alte rezultate. Rămîneți, deci, la părerile bisericii Dv., dar să nu credeți că „extra ecclesiam nulla salus“, și că înafară de biserică nu mai există adevăr.

Asta ar fi o rătăcire periculoasă. Adevărul obiectiv e de o structură mult prea complicată, decît să poată fi contemplat comod numai dintr'un singur punct de vedere. Dimpotrivă, adevărul vrea și trebuie să fie privit și luminat din toate laturile sale!

Au fost vremuri cînd nu se știa de va fi lumea mitrică ori creștină. Și dacă totuși creștinismul a ajuns biruitor, e a se mulțumi stărilor sociale-politice de pe acele vremuri (MM p. 188).

Împăratul Constantin cel mare, numărat între sfinții bisericii, a ridicat religia creștină mai mult din motive politice decît din convingere, la religie de stat. Singur el era foarte năpraznic și crudel. A repus viața nepotului său de 11 ani Licinianus (236) și a fiului său Crispus (325), afară de aceia e învinuit și pentru omorîrea adouăritei sale soții Fausta! Dinsul a primit botezul abia pe patul său de moarte (la 22 Mai 337) *fără să fie asistat nici la o singură slujbă divină creștinească!* În controversa dogmatică arianică a declarat scurt și la înțeles: „Voința mea e a se socoti de canon (I.kgk. I. 229). Ba chiar și sinodul din 536 a decretat, că „împotriva voinții chesarului nimic n'are să se întîmple în biserică“ (ibid. II. 21).

Cinci secole de arîndul (2-7) creștinii n'au făcut alta decît numai s'au certat cu vehemență asupra celor mai diferite chestiuni de credință, încercîndu-se nu numai episcopii și călugării, ci înaintea tuturor și însuși împăratul, împreună cu curtea, poporul, plebimea, și adeseori chiar și armata. Și nu numai că se certau simpluminte, ci uneori luptîndu-se și cu arma, adeseori curgea și sînge. În disputa nestoriană (428-444) s'au prezintat amîndouă partidele, înarmate, în sinodul din Efez (431). Pe patriarhul Constantinopolului Nestorius l-a însoțit garda imperială; Ciril, patriarhul Alexandriei, s'a prezintat însoțit de o patrulă vinjoasă, urmată de o mulțime de servitori bis. și corabieri, cari la nevoie aveau să demonstreze valabilitatea dogmelor cu pumnii (ibid. I. 239). Și mai bizară a fost disputa monofizitică (444-451). În soborul ecumenic din Efez (449) au năvălit soldații cu săbiile scoase în biserică, unde erau adunați arhierii, ear în dosul lor o ceață de călugări, parabolani îndrăzneți, și plebimea răzvrătită (ibid. I. 241)! Intoleranța de partide a crescut în amîndouă părțile până la vărsare de sînge. Împăratul Basiliscus, usurpătorul, s'a amestecat și el în gilceavă cu edictul său „Honotikon“ (482). Totastfel a făcut și împăratul Honorius, în disputa pelagianică, prin edictul său „Sacrum rescriptum“ (418), ear mai tîrziu aproape toți împărații.

Disputa pentru icoane a dăinuit peste 100 de ani, între prietini și inimici icoanelor, stînd de o parte chesarul cu oastea, ear de cealaltă parte călugării și poporul. Niciuna dintre dispute n'a decurs cu ațta ură, gilceavă și vărsare de sînge, cum a decurs aceasta „în numele și pentru învățăturile lui Christos!“

Pe vremea împăratului Constantin V. (741-775) s'a ținut un sinod care a interzis icoanele în biserică. Hotărîrile acestui sinod au fost executate prin forța armelor. Număroși călugări au fost flagelați, arestați, deportați și, spre a fi rușinați în fața mulțimii, erau duși, de braț cu călugăritele, prin circ; multora li-s'au scos ochii, ori li-s'a tăiat nasul și urechile ș. a. m. d. (ibid. II. b.) Și toate acestea pentru adevărul dogmelor! Înșirînd Irina, mama împăratului Constantin VI. (care pe fiul ei propriu l-a detronat, poruncind a se lega în fere, și mai pe urmă a i-se scoate ochii) earășî a slobozit cultul icoanelor. Dînsa a conchemat un sinod (786) la Constantinopol, dar însași garda sa imperială a năvălit în sală și a împrăștiat sinodul (ibid. II. b.).

În disputa monofizitică s'a amestecat din nou, ș'anume curat din motive politice, și împăratul Heraklius (638), prin edictul său „Ektesis“, prin care a dat ansă la o nouă ceartă asupra monoteletismului (o voință). Către aceasta a mai vroit împăratul Constantin II (648), earășî numai din motive politice, să mai adauge prin edict și așa zisul „tipos“.

Și așa a mers cinci ani de arîndul. Aproape nicio singură dogmă, canon, ori învățătură a bisericii din acești cinci ani (și mai toate dogmele derivă din această perioadă) nu s'a statornicit fără luptă, sînge, și moarte de om! Astfel vedem mai departe cum consiliul din Laodicea (360) a osîndit cultul îngerilor, sinodul ecumenic dela Nicea (787) însă earășî l-a legitimat. Învățătura despre purgator (ignis purgatoris) i-a fost bisericii vechi,

până la Augustin († 430), decî în cele dintăi secole ale creștinătății, absolut necunoscută (ibid. I. 313). Consiliul din Laodicea (360) a vroit simpluminte sa înlătore din biserică (ibid. I. 314) toate irmoasele și troparele cari împodobesc și astăzi slujbă dumnezeiască.

Unul dintre cei mai mari părinți ai bisericii latine, sfințul Hieronymus († 420), care a tradus biblia latină „Vulgata“, declară în evanghelia lui Matei 16. 19. (în locul pe care se razimă infalibilitatea papei), că e o îngîmfare fariseiască, cînd episcopii și preoții își aroagă îndreptățirea de a dezlega păcatele, „cum apud Deum non sententia sacerdotum, sed reorum vita quaeritur!“ Și nu învață astăzi biserica chiar contrarul?

(Finea în numărul viitor).

Studii criminale.

Durchboorții și alte trei secte.

Traducere liberă, după Aug. Loevenstimm.

Între sectele raționaliste pe cari legea le consideră de păgubitoare statului, ocupă locul prim așa zisa sectă a „durchboorților“, căci în istoria lor este o filă, din care mereu picură sînge. Înainte de a trece la fapte, trebuie pe scurt a se aminti istoria sectei, precum și credința ei.

Secta s'a format în secolul al XVIII-lea în guvernamentul Charkoff. Numele fondatorului e Kolesnikoff, care a compus o credință nouă, scoasă din deosebite dogme ale evangheliei reformate, și a anabaptiștilor, care mulțumia pedepșin pe oamenii incuși. După ce a așezat cîntările, a început propaganda.

După moartea lui Kolesnikoff, a urmat înlocul lui un anumit Poborichin. El se declară de căpetenia sectei și dete credinții lor un anumit sistem. Credința capitală e următoarea: Dumnezeu-tatăl trăește în sufletul fiecărui om și îl stăpînește. Sfînta treime o explică în următorul mod: Dumnezeu-tatăl e memoria, Dumnezeu-fiul e voea, și Dumnezeu-duhul sfînt e priceperea. Cînd Dumnezeu s'a descoperit primadată omului, s'a ales trupul lui Isus Christos, al unui om fără de păcat. De atunci puterea dumnezeiască s'a susținut între muritori și s'a moștenit din generație în generație. Poborichin singur e moștenitor direct al acestei puteri dumnezeiești, deaceia are dreptul de a învăța pe oamenii săi. Sufletul omului se poate mintui prin puterea spiritului sfînt, deaceia nu trebuie citită sfînta scriptură, înlocul ei însă trebuie cu acurățete ținute unele dogme. În urmarea acestui principiu e imposibilă o cercetare științifică a dogmelor lor. Izvoare scripturistice lipsesc cutotul, versurile însă cari s'au moștenit din generație în generație sînt pline de erori. Sfînta scriptură, hotărîrile sinoadelor ecumenice, și sacramentele nu se recunosc de către durchboorți. Căsătoria e un simplu contract, ce se poate desface orcînd. Pe baza acestor teze comuniunea lor fu condusă de Podorichin. Spre a-i sprijini puterea, alese 12 apostoli, cari aveau chemarea de a lăți învățătura lor, apoi 12 îngerî, spre a împlini ordinele profetului, și 12 îngerî de moarte, pentru a pedepsi pe cei vinovați. Această organizație se dovedi deajuns, spre a putea ține o uniformitate între sectari.

I. Dabicî.

(Va urma).

Jubileul chorului „Armonia“ din Ticvaniul-mare.

Intemeiat în primăvara anului 1882, chorul Reuniunii române de cîntări și muzică „Armonia“ din Ticvaniul-mare, acum în anul 1912 a împlinit 30 de ani de existență. Din incidentul acesta,

chorul „Armonia“ a ținut să serbeze în cerc restrîns, dar cu vrednicie, memoria întemeierii acestui focalar de cultură muzicală-națională, prin arangearea unui *Festival*, sub conducerea dirigentului onorar, Iuliu Birou, întemeiatorul chorului „Armonia“.

În cele următoare voi enara scut, dar obiectiv decursul acestui rar Festival al chorului „Armonia“.

Festivatorul, compus din *concert, teatru, și joc*, — s'a început în Dumineca sf. Paști, la liturgiile, cînd peste 40 de choriști, senini, frumoși și pătrunși de însemnătatea actului creștinesc, cu învățătorul și dirigentul lor onorar în frunte, s'au împărțit cu sf. taină a cuminecăturii. Împărțirea aceasta, la care peste 40 de suflete creștine, după ce în ziua premergătoare se pocăiseră prin taina mărturisirii — au îngenunchiat înaintea „Mielușelului lui Dumnezeu“, a fost un act religios atît de frumos și de influențator, încît a înălțat sufletele și a mișcat până la lărimă inimile tuturor credincioșilor. S'au aflat totuși și cîțiva fățarnici, cari îmboldiți de inimicului omenesc, zimbiau ironic de pocăința choriștilor.

Luni seara, a doua zi de Paști, s'a ținut *festivalul*, după programa următoare:

I. *Concert*. 1) „Flora Choriștilor din Ticvaniul-mare“ de I. Birou. 2) „In pădure“ de C. Porumbescu. 3) „De doi înainte“ de I. Birou. 4) „Dulce Bucovina“ de A. Popovici. 5) „Hora Unirii“ de I. Birou.

II. *Teatru*. 1) „Insurătilă“ monolog de I. Vulcan. 2) „De necaz“, comedie de Th. D. Speranță. 3) „Săpătorul de bani“ comedie în 3 acte, de A. Popp.

III. Petrecere cu joc.

Concertul s'a început cu salutarea creștinească: „Hristos a înviat“, melodie bisericească armonizată de I. Birou, și cîntată în acorduri mîngăietoare de chorul bărbătesc al „Armoniei“.

Imediat a rostit a vorbire interesantă, dirigentul onorar I. Birou. Veteranul dirigent, în cuvîntarea sa a spus întîi, cum la inițiativa fericitului Toma Stanca și a altor fruntași de pe acele vremuri, ca nou ales învățător, a întemeiat un modest *chor bisericesc*, din care ulterior s'a dezvoltat falnica reuniune de cîntări, „Armonia“ de astăzi; a arătat apoi *momentele mai însemnate* din viața chorului „Armonia“, arătînd între altele că la 1882 chorul a cîntat primadată în biserica noastră strămoșească, la serbătoarea sf. Paști, spre bucuria și mîngăierea tuturor credincioșilor; la 1884 a serbat primul „Maial“; la 1885 primul „Concert“, ambele până aci necunoscute în Ticvaniul-mare, că a făcut și excursiune muzicale la Oravița, la emularea chorurilor din Lugoj, la marele festival choral din București, rentorcîndu-se de pretutîndenî încununat cu lauri; ear la 1907, reuniunea „Armonia“ și-a serbat cu multă veselie „Jubileul de 25 de ani“ dela înființare. Și la fine, vorbitorul — denunțînd persecuțiunile și piedicile puse încontra activității chorului „Armonia“, din trecut și până în prezînte, decătore adversarii acestuia — apelează la sentimentele iubirii de neam a tuturor oamenilor de bun simț, să sprijiniască și în viitor chorul „Armonia“, care numai fală și cinste a făcut bisericii și comunei noastre; ear pe choriști, ca părintele chorului, îi îndeamnă să se grupeze și să stea cu credință în jurul drapelului reuniunii „Armonia“, unde, sub conducerea bărbăților și amicilor probați și binevoitori ai reuniunii, să continue și în viitor cu zel munca începută cu înaintași și părinți lor înainte de aceasta cu 30 de ani. Terminînd salută oaspeșii și declară festivalul de deschis, între aprobările vii ale numărului public asistent.

După această vorbire, potrivit cu însemnătatea zilei, chorul bărbătesc al „Armoniei“ a intonat cîntările chorale, în ordinea programei, în mod corect și armonios, spre bucuria tuturor oaspeșilor, cari la rîndul lor l-au răsplătit cu aplauze furtunoase. Toate cîntările au plăcut mult, deosebit chorurile „Dedoi înainte“ și „Dulce Bucovina“, cari au trebuit să fie și repetate.

Asemenea și *piesele teatrale* au fost îngenearal predate cu pricepere și sentiment decătore toți diletanții choriști, făcînd ațta haz și veselie. Deosebit *Petru Cușu*, în monologul „Insurătilă“, *Petru Dic* și *Sofrone Băloane*, în piesa „De necaz“, *Ioan Ladea*, *Vasile Udrea*, *Iuliu* și *Ana Cușu*, în piesa „Săpătorul de bani“ și-au predat rolurile foarte bine.

După finea producțiunilor, a urmat partea însuflețitoare a festivalului, *petrecerea cu joc*. Aceasta

s'a început cu o horă veselă și s'a continuat cu alte jocuri naționale, până în zorile dimineții, când toți au plecat la vetrele lor ducând fiecare impresii plăcute!

Insfârșit vrînd-nevrînd, trebuie să scot la iveală și unele fapte înscenate de către amicii adversari, orî adversarii amici ai chorului „Armonia”, cei cu intențiunea de a turbura tigna serbării jubilar.

După vechiul obicei și din datorință creștinească, chorul „Armonia” a dorit ca cel puțin, în a doua zi de Paști, să cînte în biserica strămoșească, pentruca să înceapă festivitatea aniversară de 30 de ani cu o ferbinte rugăciune, în care să preamăriască pe bunul Dumnezeu și să cerea ajutorul atotputernic pentru munca viitoare.

Cu regret trebuie însă să spun, că chorul „Armonia”, care de 30 de ani a fost podoaba bisericii și mîngăerea credincioșilor noștri, acum, la serbarea jubileului, n'a avut iericirea să-și împliniască datorința creștinească de a se ruga lui Dumnezeu la biserică, în cîntări chorale majestuoase; căci cantorul primar, d-nul *Toma Stanca*, influențat și de patronii săi, cari sînt totodată și adversarii chorului, nu i-a permis aceasta, nici după repetite recercări.

Ear ca triumful răzbunării oarbe să pară desăvîrșit, numitul domn, fostul dirigent și favoritul chorului „Armonia”, care l-a primit cu toată dragostea, tot subț scutul adversarilor veterani ai chorului „Armonia”, a arangeat chiar în aceeași zi de jubilar și un *contra-concert* cu elevii săi școlari, în scopul vădit de a zădărnici reușita Festivalului jubilar.

La comentarii asupra acestor fapte nu mă dimit acum; ci relatez numai însăși faptele petrecute, cari lămuresc îndeajuns situația regretabilă.

Iuliu Birou.

Pentru internatul universitar din Budapesta.

De astădată serbările universitarilor noștri odată cu însuflețirea trecătoare ce au provocat-o, ne-au adus și un rezultat pozitiv care va rămînea.

Ideia pusă în mișcare acum în urmă de d. Emanuil Ungureanu și de d. V. Onițiu a găsit cea mai largă îmbrățișare.

Internatul universitar, menit să smulgă atîtea elemente tinere din ghiarele mizeriei și din ghiarele primejdiilor morale de toffelul, a luat un început de realizare cît se poate de serios ceiace ne dă speranța să putem saluta încurînd deplina ei înfăptuire.

Bărbații noștri și-au deschis larg pungile pentru această operă atît de necesară.

Patroni (1000 de cor.)

Dr. M. Ungureanu, Dr. G. Bilașco, G. Pop de Băsești, Dr. Iosif Gall, Dr. Teodor Mihali, Dr. Mihael A. Popovici.

Fundatori (400 cor.)

Dr. Iuliu Maniu, Dr. Lud. Meheș, Dr. Titus Babeș, Dr. Aurel Cioban, Dr. Iosif Popovici, Dr. Isidor Pop, D-na Alma Pop n. Maier, Dr. Ciacianu, D-na Aurelia Vulcanu.

Pe viață (600 cor.)

D-na Valeria de Herbay n. Papp (Viena), Colonel Silviu de Herbay (Viena), Dr. Ioan Selăgeanu (Baia-mare), Dr. Cornoș Alexandrescu, D-na Sivia dr. Boca (Deș), Dr. Iosif Boca, Dr. Vasile Chiroș, Nicolae Drucoc, Vasile Goldiș, Dr. Ioan de Mihali, Dr. St. C. Pop, Dr. Cornel Comanescu, Dr. Cornel Mesaros, Dr. Aurel Nylvan, Veturia dr. Pop, Dr. Iulian Pop, Dr. Laurian Gherman, Roman R. Ciorogariu, Dr. Vas. Lucaciu, Dimitrie Birăuțiu, D-ra Ionel de Calbazi, Emil de Calbazi.

Comitetul societății pentru internat.

Președinte: Emanuil Ungureanu, vice-președinte: Dr. Alexandru Vaida-Voevod, secretar: Dr. Titus Babeș, casier: Dr. Gheorghe Bilașco.

Membri:

Dr. Iosif Gall, Gheorghe Pop de Băsești, Dr. Teodor Mihali, Partenie Cosma, Ioan de Mihalyi, Dr. Ioan Mihu, Roman R. Ciorogariu, Anton de Mocionyi, Coriolan Pap, Dr. Aurel Vlad și Dr. Iuliu Maniu. (Romănul)

Adunarea învățătorilor ort. rom. din despărțămîntul Oravița.

Sîmbătă la 7/20 April învățătorii din districtul Oraviții și-au ținut adunarea generală de primăvară în Forotic.

La gară au fost întîmpinați de preoții, învățătorii, comitetul, epitropia parochială și fanfara țăranilor din localitate.

Salutul de binevenire l-a ținut părintele Martin Ciulin — răspunzîndu-î președintele Alexe Jianu.

A fost îndeavăr una dintre cele mai succese adunări inv., avînd și o ordine de zi bogată. Dintre membrii ordinari au fost prezenți 20; ear cinci au absentat. Ca oaspeți: preoții locului Martin Ciulin, Achim Dabici și Andrei Moise; notar Andrei Putici (Comoriște), inv. Patrichie Rămneanțu și Petru Bizerea (Coștei), Dimitrie Petrovici (Socolar) și inv. Nicolae Șola (Sasca).

Au fost felicitați învățătorii Pavel Frenț și Ion Dabici pentru prelegerile model; ear inv. Gheorghe Lipovan (Oravița) și Ion Stefan (Maidan) pentru disertațiile lor din care asistanța a profitat mult.

După terminarea punctelor din program inv. Stefan Dragulescu (Varadia) a ținut țăranilor, prezenți într'un număr frumos, o prelegere populară despre „Prăsirea și asigurarea vitelor”. Țăranii, în frunte conducătorii lor din localitate, erau pedepșin mulțumiți, fiindcă li-sa dat, acum pentru primădată, ocaziune de a găzdui pe învățătorii români în satul lor.

Ca membri fondatori la Reuniunea noastră s'au înscris Domnii Martin Ciulin preot și Paun Eva negustor și jude comunal, ear ca membru ajutător Trăilă Molin, codrean în penziune.

Masa am luat-o în casa vrednicului jude com. Păun Eva, care pelîngă aceia că a contribuit mult la succesul adunării, ne-a ospitat grațuit pe toți învățătorii.

Defigera pentru proxima adunare gen. s'a lăsat în sarcina biroului. **S. Veveriță.**

FELURIMI.

Sfîrșitul tragic al vaporului „Titanic” prevăzut cu 14 ani înainte. Intr'o povestire mică engleză de Morgan Robertson, intitulată „Futilithi”, apărută în Statele-Unite acum 14 ani, sînt profetizate aproape toate detaliile naufragiului vaporului „Titanic”. În povestea lui Robertson este vorba de un vapor uriaș „Titan”, cel mai mare vas din lume, și cea mai desăvîrșită operă de tehnică navală. La construirea vaporului din poveste, au contribuit toate științele și toate meseriile. Vaporul este așa de perfect că o nenorocire pare cutotul exclusă. „Titan” poate primi 2000 de pasageri. Prima călătorie „Titan” o face pe oceanul Atlantic în luna April. „Titan” străbate oceanul cu o viteză nebună, cînd deodată înfilnește în drum un ghețar uriaș. De amîndouă părțile vaporului se văd deodată ghețari. Vaporul este spintecat și se scufundă cu lumea de pasageri și personal de pe el. Acesta este sfîrșitul din povestea lui Morgan Robertson, și totastfel a fost și realitatea crudă a sfîrșitului uriașului apei „Titanic”. Eată imaginea omenească!..

Convocare.

P. T. domni membri ajutători și membri activi ai „Reuniunii române de cîntări și muzică din Oravița-montană” sînt invitați la

adunarea generală ordinară

care se va ține Duminecă în 5 Mai st. n. 1912 la 3 ore d. a. în localul Casinei rom. din localitate.

Ordinea de zi:

1. Raportul anual.
2. Raportul anual al casierului și arhivarului.
3. Constituirea biroului.
4. Propunerii.

Oravița-montană, la 25 April 1912.

Rudolf Cucu,
președinte.

Nicolae Andrei,
secretar.

CRONICA.

Fruntașul între frunțașii țăranii din Ticvaniul-mare, d-nul *Vasile Leza*, a dăruit conzistorului din Lugoj 30.000 cor. în scopul ridicării unei școli industriale în Ticvani. Să trăiască!

Preoteasa *Ghila Stoia*, tinăra soție a preotului *Ion Stoia*, și fiica adoptivă a preotului *I. Dabici* din Forotic, după lungi și grele suferințe a încetat din viață Marți la 16 curent, fiind înmormintată cu mare jale la 18 April c. O deplîng nemîngăiatul ei soț, părinții adoptivi și toți cîți i-au cunoscut nobilul ei suflet. Odihniască în pace! Sincere condoleanțe!

Petrețeri: Tinerimea rom. din *Cacova* arangează, cu concursul chorului „Doina”, în seara de *Sf. Gheorghe*, concert, teatru și petrecere cu joc, în beneficiul fondului său, ear Chorul rom. „Armonia” din Ticvaniul-mare va da un concert împreună cu teatru la *Surdicul-mare* în preșeara *Sf. Gheorghe*.

Corpul reprezentativ din Secaș în ședința sa din 23 l. c. *cu unanimitate* a ales cetățean de onoare pe deputatul cercului Dr. Iosif Siegescu.

Spre liniștirea publicului vestim că la *Anina-Stajerdorf* epidemia bubelor roșii e aproape pe sfîrșite.

La *Turnu-Severin* a încetat din viață d-șoara *Niculina Stoianovici*, o podoabă a cununei de fete din acest oraș. La înmormintare prof. *I. Paulianu*, într'un înduioșetor panegiric, a arătat înaltele calități ale defunctei. Doarmă lin!

AVIZ!

Cancelaria Advocațială a d-nului *Dr. Emil Babeș*, în Budapesta din 1 Mai va fi mutată la *Buda I. Kemenes-utca Nr. 4* (lîngă podul „Ferencz-József”).

Spre luare aminte!

Filiala din Oravița-mont. a reuniunii regnicolare „Crucea roșie” din țările de sub coroana ung. aduce la cunoștința locuitorilor, că a instituit în casa comunală din Oravița-mont. (telefon Nr. 3) o stațiune de salvare la dispoziția celor suferinzi. La nevoie, în cazuri de accidente și alte nenorociri, pune la dispoziție grațuit, patul portativ celorce au lipsă de el la transporarea bolnavilor, fără a fi obligată reuniunea la aceasta. Cine folosește patul portativ, e îndrumat ca îndată după folosire să-l aducă îndărăt și să-l predea, în stare bună antistei comunale.

Pentru orice solicitare de ajutor stau la dispoziție atît conducătorii reuniunii, cît și antistea comunală din Oravița-montană.

Oravița-montană în luna lui April 1912.

Dr. Paul Fitz
președinte.

Mulțumită publică.

Mulțumim pe această cale tuturor prietinelor și cunoșcuților, cari din tristul prilej al decedării neuitatului nostru tată, socru, bunic și frate

Iacob Botoș

ne-au adresat cuvintele de mîngăere și au dat ultimul onor răposatului, petrecîndu-l la ultimul său lăcaș.

Jalnica familie.

Editor-proprietar: **Gheorghe Jianu.**
Redactor-responsabil: **Ilie Oravițanu.**

Albert Jancsus

primind prăvalia lui
G. Ivaskovits din strada principală
„La mîța neagră“

își va da toată silința a menține numele bun al acestui magazin bogat asortat cu tot felul de articole moderne de manufactură, casă solidă-creștină, unde se capătă și bumbac, cîrpe, pînă și mătăsuri veritabile, cu pre uri fixe, absolut solide. — Serviciu culant. Comandele pentru cei din jurul Orăviții încă se efeptuesc cu promptitudine.

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosiască crema americană, pudra americană și săpunul american, care depărtează de pe față și de pe mini orcefel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuințate pîn'acum. Se capătă la: **Apoteca Sfintul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein). — Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sint picăturile americane. Prețul 1 cor.

BOURBON, cele mai bune foite cu carton pentru cigarette, libere de cenușă și igienice, se capată în trafica mare de specialități a lui **Ignățiu Feldmann în Oravița.**

AVIZ!

Avem onoare a aviza on. public din Oravița și jur, că
marele magazin de lemne

a lui

(BIBEL din Oravița-română lîngă gară)

a trecut prin cumpărare în proprietatea noastră

D. Draghici, S. Vițan și A. Bojincă

Ținem mare depozit în magazina centrală de lîngă gară și în filiala de lîngă biserica gr. or. rom. din Oravița-rom. cu prețuri solide de lemne de ars, scînduri, șindilă, cement de Beocsin, țigla de acoperit și de zidit, cărbunii de lemn și totfelul de material pentru zidiri

și mare depozit de peatră de cruci și monumente.

In speranță că ne vor sprijini toți Români, și întreg onoratul public, semnăm
Cu distinsă stimă

D. Draghici, S. Vițan și A. Bojincă.

Farmacia „La vulturul negru“

(Apoteca bătrînă)

ORAVIȚA

Fondată la anul 1797.
Proprietatea Knoblauch din 1817.
— Telefon Nr. 59. —

Roma 1911.

Paris 1911, medalia de aur.

Spiritul Mentholos — Knoblauch

preparat al farmaciei „La vulturul negru“ din Oravița, prețul dela 40 fil. pînă la 2 cor.

Kremă de lillie americană	à Cor.	1.-
Pudră de lillie americană, albă, roză și crème	" "	1.20
Săpun de lillie americană	" "	1.-70
Picături pentru dinți	" "	1.-
Picături chineze pentru dinți	" "	70.-
Esență de liqueur, rom, preparat Knoblauch,	1 Litru à 20 fil.	
Bomboane pentru tușă	à 20-60 "	
Esență de mușchi izlandeze specialitate engleză	à Cor.	1-1.50
" " " " pentru reumă	à Cor.	1.-

Leac împotriva panglicei (limbricul mare).

Mare depozit de articole de gumă, pentru bărbați și femei, legături pentru soboriți dela fabrice de primul rang indigene și străine.

Ceiece nu s'ar găsi în depozit se câștigă prompt în 2-3 zile fără nicio cheltuială. Comandele dela 6 coroane însus se trimit gratuit.

Parfumerie și preparate cosmetice, cremă pentru obraz, săpunuri și alte specialități ale farmaciei se capătă la

„Apotecăria bătrînă“ a lui **Max de Knoblauch în Oravița**
în ulița mare, peste drum de otelul „Coroana“.

Asigurați-vă la banca noastră, „Transsylvania“

reprezentată prin bărbați de-ai noștri de toată încrederea!

Ingrijiți-vă de viitorul vostru!

Mijlocul cel mai bun, pentru a se scuti pe sine și pe ai săi de lipsă, este a se înscrie de membru la

„Asociația Esehiană de Ajutorare Reciprocă“.

La aceasta asociație poate să se facă membru oarecare persoană dela etatea de 21 — 80 ani. Pelîngă o taxă lunară de 1 cor. și taxa de cazurile de moarte, deja după un an de membre i-se solvește moștenitorului un ajutor de 2000 cor., ear devenind membru după cel puțin 3 ani de membre, prin oarecare nenorocire, neputincios de muncă, i-se solvește pînăcînd trăește o rentă lunară de 50 cor. Dacă un membru trăește 30 de ani dela înscriere, poate ridica în bani gata 2000 cor., însă dispunînd membrul că suma de 2000 cor. după moartea lui să o primiască moștenitorii, i-se solvește membrului pînăce trăește o rentă lunară de 50 cor. Peste 1400 coroane taxe pentru cazurii de moarte membrul nu e obligat a solvi. Membrii dela etatea de 60 — 80 ani celmult 1600 cor. Acești membri însă n'au drept la rente.

După 3 ani de membre toate plătirile se pot sista rîmînd membrul asigurat pe o sumă mai mică. Se pot semna 1 — 2 cuote (2000 — 4000 cor.). Atestat medical nu se recere.

Pelîngă solvirii lunare moderate și taxe de mărișurii, poate fiecare a-și asigura fetele, dacă acestea n'au trecut etatea de 21 ani. Se pot semna 1 — 2 cuote (2000 — 4000 cor.). Dacă o fată după 3 ani de membre rîmîne orfană, înceată solvirea taxelor, ear la măriș, fata primește suma asigurată, orî dacă nu se măriș, la împlinirea etății de 24 de ani. Fetele micî plătesc taxe foarte micî, așa că se pot înscrie chiar îndată după naștere.

Răposînd o fată după 3 ani de membre, solvim erezilor suma asigurată.

Licvidările se fac strict în sensul statutelor. Societatea oferează fiecăruia cea mai mare garanță: cvote semnate pînă la 15,000.000 cor. și 215.000 cor. fond de garanță.

Prospecte și blanchete trimitem gratuit. Aplicăm secretarii în toate orașele și bărbați de încredere în toate comunele.

Asociația Esehiană de Ajutorare Reciprocă.

Direcțiunea pentru Ungaria:

Timișoara (Temesvár, Hunyadi-
utczá 4. szám).